

KO'KRAK BEZI SAROTONI RETSEPTORLARI

Dolimov Hayotjon Hakimjon o'g'li

FJSTI, Tibbiy biologik kimyo kafedrası assistenti

hayotbekdolimov6272@gmail.com

Sakkizboyeva Dilafruz Bahodirjon qizi

FJSTI, Oliy hamshiralik ishi talabasi

Annotatsiya

Steroid birikmalar guruhiga mansub estrogenlar fiziologik va kasallik jarayonlarida, asosan, estrogen retseptorlari bilan o'zaro ta'sir qilish orqali muhim rol o'ynaydi. Anormal ER signalizatsiya ko'krak saratoni (miloddan avvalgi), global ayollarda eng tez-tez tashxis saraton biri va ayol saraton bilan bog'liq o'lim ikkinchi sabab, shu jumladan, turli saraton, olib kelishi mumkin. Kichik o'lchamdagi agressiv karsinomalarni tashxislash masalasi butun dunyoda dolzarb va o'z vaqtida bo'lib, ushbu tadqiqot uchun turli xil biologik RMJ subtiplari bo'lgan bemorlarda mikrokarsinomalarning eng xarakterli rentgenologik va sonografik xususiyatlarini izlash uchun asos bo'lib xizmat qildi. So'nggi o'n yilliklarda radiatsiya diagnostikasi tomonidan to'plangan, ba'zi hollarda mammografiya paytida aniqlangan o'zgarishlarni talqin qilish qiyin bo'lishi mumkin. rentgen nazorati ostida sut bezlari shakllanishining stereotaktik biopsiyasini o'tkazish qobiliyati ixtisoslashgan onkologiya muassasasining ambulatoriya – poliklinika bo'limining muvaffaqiyatli ishlashining muhim omillaridan biridir.

Kalit so'zlar: Estrogen retseptorlari, ER, ko'krak bezi saratoni, ER signalizatsiyasi,, terapevtik maqsadlar. Spirtli ichimliklarni ichish ko'krak bezi saratoni asorati, ko'krak bezi.

Diagnostika jarayoni. Ko'krak bezi saratonining ko'p turlarini ko'krakning ta'sirlangan qismidan namuna olish yoki biopsiyani mikroskopik tahlil qilish orqali aniqlash mumkin. Bundan tashqari, maxsus laboratoriya tekshiruvlarini talab qiladigan ko'krak bezi saratoni turlari ham mavjud. Eng ko'p qo'llaniladigan ikkita skrining usuli: tibbiy yordam ko'rsatuvchi provayder tomonidan ko'krakni fizik tekshiruvdan o'tkazish va mammografiya. Agar bu tekshiruvlar natijasiz bo'lsa, shifokor tashxisni aniqlashga yordam berish uchun mikroskopik tahlil qilish (nozik igna aspiratsiyasi yoki nozik igna aspiratsiyasi va sitologiya, FNAC deb nomlanuvchi protsedura) bo'lak ichidagi suyuqlik namunasini olishi mumkin. Igna aspiratsiyasi tibbiy xizmat ko'rsatuvchining ish joyida yoki klinikada amalga oshirilishi mumkin. Jarayon davomida og'riqni oldini olish uchun mahalliy anestetikdan foydalanish mumkin. Shaffof suyuqlik topilganda, uning saraton bo'lishi ehtimoli kamroq, ammo qonli

suyuqlik saraton hujayralari borligini bildirishi mumkin. Shuning uchun qonli suyuqlik mikroskopik tahlilga yuboriladi va aniqlik kiritiladi Patologiya hisobotingiz gormon retseptorlari tahlili natijalarini o‘z ichiga oladi, bu sizga ko‘krak saratoni hujayralarida estrogen va progesteron gormonlari retseptorlari bor yoki yo‘qligini bildiradi. Gormon retseptorlari — bu hujayralar o‘shini bildiruvchi gormonlardan signallarni qabul qiluvchi va ko‘krak hujayralarida joylashgan oqsillar[1]. Ko‘krak bezi saratoni estrogen retseptorlari bo‘lsa, estrogen retseptorlari ijobiydir. Bu shuni ko‘rsatadiki, saraton hujayralari, oddiy ko‘krak hujayralari kabi, hujayralarni o‘shini aytadigan estrogendan signallarni qabul qilishi mumkin. Saraton progesteron retseptorlari bo‘lsa, progesteron retseptorlari ijobiydir. Shunga qaramay, bu saraton hujayralari progesterondan o‘shini aytadigan signallarni qabul qilishi mumkinligini anglatadi. Har uch ko‘krak saratonidan taxminan ikkitasi gormon retseptorlari uchun ijobiy test o‘tkazadi. Global ayollarda eng tez-tez tashxis maligniteler biri, chunki saraton endi o‘lim ikkinchi sabab bo‘lish, ko‘krak saratoni (miloddan avvalgi) hisoblanadi. Miloddan avvalgi biologik faollik va davolash ta’siriga turli xil gistologik va molekulyar anomaliyalar ta’sir qiladi[2]. Diagnostika usullari va davolash usullarini ishlab chiqishda yaxshilanishlarga qaramay, ko‘krak bezi saratoniga chalingan bemorlarning kasallanish darajasi va o‘lim darajasi xalqaro miqyosda o‘shib bormoqda. Bemorning xavfini baholash va eng yaxshi harakat yo‘nalishini tanlash uchun yosh, oilaviy tarix, gistologik farqlash va baholash, kasallikning mahalliy va tizimli rivojlanishi o‘rganildi. Ko‘krak bezi saratonining uchta asosiy turi gormon retseptorlari holatiga qarab tasniflanadi. Birinchi guruh estrogen retseptorlari (ER) yoki progesteron retseptorlari (PR) uchun ijobiy sinovdan o‘tgan o‘smalardan iborat. Ikkinchi guruh insonning epidermal o‘sh omili uchun ijobiy sinovdan o‘tgan o‘smalardan iborat[3]. Estrogenlar, shu jumladan E2(odamlarda asosiy aylanma estrogen) qonda o‘ziga xos oqsillar bilan birga tashiladi. Ular ketma-ket biologik membranalarni maqsadli joylarga tarqalish orqali kesib o‘tadilar, bu yerda ular birinchi navbatda o‘ziga xos yadro ER ga biriktirish orqali harakat qilishadi. Retseptor-ligand komplekslari gen ekspressionini to‘g‘ridan-to‘g‘ri hujayra ichidagi signalizatsiya molekullari bilan o‘zaro ta’sir qilish orqali bilvosita harakat qilishi mumkin. Estrogenlarning ta’sir qilish mexanizmi juda xilma-xildir va javobning tabiati maqsadli hujayralarning genetik va fiziologik moyilligiga bog‘liq. Estrogenlar ikkala jinsda ham sintezlanadi; ammo, turli konsentratsiyalarda va turli funktsiyalar bilan. Gormon retseptorlari, boshqa hujayra retseptorlari singari, tanadagi ba’zi hujayralar, shu jumladan ko‘krak hujayralari ichida va yuzasida joylashgan maxsus oqsillardir. Ushbu retseptor oqsillari hujayralarning ko‘zlari va quloqlariga o‘xshaydi, gormonlar va qon oqimidagi boshqa moddalardan xabar oladi va keyin hujayralarga nima qilish kerakligini aytadi[4]. Retseptorlar hujayradagi faoliyat uchun o‘chirish tugmasi kabi ishlaydi. Agar retseptorga mos keladigan to‘g‘ri modda kelsa — qulfga o‘rnatiladigan kalit kabi — kalit yoqiladi va

hujayradagi ushbu faoliyat boshlanadi. Ko'pgina laboratoriyalar ko'krak bezi saratoni to'qimalarining namunasida gormon retseptorlarini ko'rsatadigan maxsus binoni jarayonidan foydalanadilar. Sinov immunohistokimyoviy binoni tahlili yoki Immunohistokimyo (IHC) deb ataladi. Hamma laboratoriyalar test natijalarini tahlil qilish uchun bir xil usuldan foydalanmaydi va natijalar haqida aynan bir xil tarzda xabar bermaydilar Ushbu gormonlar ko'payish bilan bog'liq hujayralarning ko'payishi va o'sishida muhim rol o'ynaydi va ko'plab boshqa uyali funktsiyalarga ega; masalan, uglevod va lipid metabolizmi va energiya gomeostazini tartibga solish. Muhimi, estrogenlar yurak-qon tomiriga ta'sir qiladi keng ko'lamli klinik, shu jumladan, bir necha tadqiqotlar, tomonidan ko'rsatilgan, lekin, shuningdek, koronar yurak kasalligi xavfi bilan bog'liq qilingan tizimi, himoya bo'lishi mumkin[5]. Bundan tashqari, estrogen bilan bog'liq nosozliklar bir nechta otoimmun, metabolik yoki degenerativ patologiyalar va Saratonlarga, shu jumladan ko'krak saratoni rivojlanishiga olib keladi[6].

Saratondagi asosiy belgilar. Ko'krak bezi saratoni ko'pincha bo'lak hujayralar (sut ishlab chiqaradigan bezlar) yoki kanallarida (bo'laklarda hosil bo'lgan sut ko'krak uchiga keladigan yo'llarda boshlanadi. Kasallika chalinganlarning 80% dan yuqorisi barmoq uchlari bilan bunday bo'lakni aniqlay oladi. Biroq, ko'krak saratoni eng erta aniqlash mamogramma orqali amalga oshiriladi Shuningdek, qo'ltiq ostidagi limfa tugunlarida paydo bo'lgan bo'laklar, ham ko'krak bezi saratonining belgisi bo'lishi mumkin[7]. Ko'krak bezi saratonining belgilari boshqa ko'krak to'qimalaridan farqli ravishda qalinlashishi, bir ko'krakning kattalashishi yoki pastroq bo'lishi, ko'krak shaklini o'zgarishi, ko'krak uchining ichkariga tortilishi, terining burishishi, ko'krak ustida yoki atrofida toshmalar bo'lishi, ko'krak yoki qo'ltiqning bir qismida doimiy og'riq va shish kuzatilishi mumkin[8]. Bunday og'riqlar ("mastodiniya") ko'krak bezi saratoni mavjudligini yoki yo'qligini aniqlashda ishonchsiz vositadir, ammo ko'krak sog'lig'i bilan bog'liq boshqa muammolarni ko'rsatishi mumkin. Yallig'lanishli ko'krak bezi saratoni kamdan-kam uchraydigan (faqat ko'krak bezi saratoni tashxisining 5% dan kamrog'ida kuzatiladi), ammo ko'krakning yuqori qismida shishgan, qizarib ketgan joylar bilan tavsiflangan ko'krak bezi saratonining xavfli turidir. Yallig'lanishli ko'krak bezi saratoni saraton hujayralari tomonidan limfa tomirlarining tiqilib qolishi natijasida yuzaga keladi. Ko'krak bezi saratonining bu turi ko'proq yosh ayollarda yoki semiz ayollarda uchraydi. Yallig'lanishli ko'krak saratoni shish shaklida bo'lmagani uchun ba'zida tashxis qo'yishda kechikish bo'lishi mumkin[9].

Saratonga olib keluvchi odatlar. Spirtli ichimliklarni ichish ko'krak bezi saratoni xavfini oshiradi, hatto juda oz miqdorda iste'mol qiluvchilar orasida ham (kuniga bitta spirtli ichimlikning yarmidan oz qismini ichadigan ayollarda) bu kasallik uchrab turadi Ko'p miqdorda ichuvchilar orasida esa kasallika chalinish xavfi eng

yuqori darajada bo‘ladi. Dunyo miqyosida ko‘krak bezi saratonining har 10 holatidan biri spirtli ichimliklarni iste‘mol qilgan ayollardan kelib chiqadi. Spirtli ichimliklarni iste‘mol qilish o‘zgartirilishi mumkin bo‘lgan eng keng tarqalgan xavf omillaridan biridir[10]. Tamaki chekish ham ko‘krak saratoni kasalligiga chalinish xavfini oshiradi, ayniqsa, chekish miqdori qancha ko‘p bo‘lsa va chekish qanchalik erta boshlangan bo‘lsa, xavf shunchalik yuqori bo‘ladi. Uzoq muddatli chekuvchilarda kasallikka chalinish xavfi nisbiy darajada 35% dan 50% gacha oshadi[11]. Taxminan 10% hollarda jismoniy faollikning yetishmasligi bilan ham bu kasallik kelib chiqadi. Uzoq vaqt davomida muntazam ravishda o‘tirish ko‘krak bezi saratoniga chalingan bemorning o‘lim xavfini orttiradi. Garchi mashqlar sabab kasallik yengilmasada, lekin o‘lim xavfi kamayadi. Ko‘krak suti bilan boqish saratonning bir qancha turlari, shu jumladan ko‘krak bezi saratoni xavfini ham kamaytiradi. 1980 -yillarda o‘tkazilgan tadqiqotlarda abort ko‘krak saratoni rivojlanish xavfini oshirishi aniqlandi[12].

Xulosa. Turli laboratoriyalarda saratonni gormon retseptorlari-musbat yoki gormon-retseptorlari-salbiy deb atash uchun turli xil kesish nuqtalari mavjud. Misol uchun, agar hujayralarning 10% dan kam yoki 1 dan 10% dan kam ijobiy bo‘lsa, bitta laboratoriya bu gormon retseptorlari — salbiy ko‘krak saratoni deb atashi mumkin. Boshqa laboratoriya saraton gormoni retseptorlari-ijobiy deb hisoblashi mumkin, garchi bu past natija bo‘lsa ham. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, gormon retseptorlari kam bo‘lgan saraton ham gormonal terapiyaga javob berishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sarvarbek Gayratjon. “Onkologik kasalliklarning dolzarb muammolari va yangiliklari //tadqiqotlar. uz. – 2024. – T. 36. – №. 1. – C. 95-99.
2. Muhammadjonov S.G. “Sog‘liqni saqlash tizimida diagnostikaning muammolari, ahamiyati va roli.
3. Abdurazakova A. I. the harm of dishwashing detergents and its prevention. This article contains information about the work carried out in the Republic of Uzbekistan in maintaining public health, chemical detergents, their types and negative impact on human health and scientif //Models and methods for increasing the efficiency of innovative research. – 2023. – T. 2. – №. 24. – C. 212-214.
4. Abdurazakova I. A. Idish yuvish vositalari zarari haqida //Экономика и социум. – 2023. – №. 1-2 (104). – C. 11-13.
5. Abduraxmonovna A. I. Kolloid eritmalarining tibbiyotdagi ahamiyati //Science and innovation ideas in modern education. – 2023. – T. 1. – №. 9.
6. Abduraxmonovna A. I. Biogen elementlarning odam organizmidagi biologik faolligi //Science and innovation ideas in modern education. – 2023. – T. 1. – №. 9.

7. Abdurakhmonovna A. I., Ruzmatjonovich A. R. Infectious diseases and their prevention //Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing. – 2023. – Т. 1. – №. 8. – С. 1-4.

8. Абдуразакова И. А. Экономическая эффективность производства красных дождевых червей в калифорнии //Экономика и социум. – 2023. – №. 12 (115)-1. – С. 901-905.

9. Dolimov , X. X. . (2024). Cynara scolymus l. extract from the beginning of the plant in vitro anti-cancer activities. Евразийский журнал медицинских и естественных наук, 4(2 (Special Issue), 342. извлечено от <https://www.in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/27914>

10. Kh. Dolimov, S. Xaydarov Antimicrobial activities of extracts of plants belonging to asteraceae family endemic for uzbekistan // SAI. 2023. №D10. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/antimicrobial-activities-of-extracts-of-plants-belonging-to-asteraceae-family-endemic-for-uzbekistan>

11. Kh. Dolimov, S. Xaydarov Determination of antimicrobial activity of extracts of endophytic fungi isolated from the roots of cynara scolymus l growing in the uzbekiston region // SAI. 2023. №D9. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/determination-of-antimicrobial-activity-of-extracts-of-endophytic-fungi-isolated-from-the-roots-of-cynara-scolymus-l-growing-in-the>

12. Kh. Dolimov, I. Jalolov, M. Imomova, M. Mamadaliyev Determination of biological activity of cynara scolymus l. root extract against harmful microorganisms in the territory of uzbekistan // SAI. 2023. №D6. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/determination-of-biological-activity-of-cynara-scolymus-l-root-extract-against-harmful-microorganisms-in-the-territory-of>